

Sygn. akt *I ACa 244/17*

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 sierpnia 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSA Krzysztof Józefowicz

Sędziowie: SA Mikołaj Tomaszewski (spr)

SO (del) Ewa Blumczyńska

Protokolant: st. sekr. sąd. Izabela Kyc

po rozpoznaniu w dniu 10 sierpnia 2017 r. w Poznaniu

na rozprawie

sprawy z powództwa **A. M. (1)**

przeciwko **Bank (...) w W.**

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Zielonej Górze

z dnia 7 października 2016 r. sygn. akt I C 30/14

1. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie II w ten tylko sposób, że zasądzoną od powoda na rzecz pozwanego kwotę z tytułu zwrotu kosztów procesu obniża do 3.617 zł;
2. w pozostałym zakresie apelację oddala;
3. zasądza od powoda na rzecz pozwanego 4.050 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym;
4. przyznaje adwokatowi R. P. od Skarbu Państwa (Sąd Okręgowy w Zielonej Górze) 3.321 zł tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

SSA Mikołaj Tomaszewski SSA Krzysztof Józefowicz SSO Ewa Blumczyńska

UZASADNIENIE

Powód A. M. (1) po ostatecznym sprecyzowaniu żądania pozwu skierowanego przeciwko Bankowi (...)z siedzibą w W. wniósł o ustalenie nieważności umowy poręczenia do umowy pożyczki nr (...) z dnia 15 czerwca 2000 r.

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa.

Wyrokiem z 7 października 2016r. Sąd Okręgowy w Zielonej Górze oddalił powództwo

W motywach rozstrzygnięcia Sąd Okręgowy wskazał, że 15 czerwca 2000 r. Bank (...) w Z. udzielił J. P. (1) pożyczki na cel konsumpcyjny w kwocie 29.800 zł. Środki z uzyskanego kredytu docelowo miały zostać przeznaczone na uruchomienie działalności gospodarczej w postaci biura nieruchomości.

Termin spłaty pożyczki upływał w dniu 15 czerwca 2004 r.

Prawnym zabezpieczeniem pożyczki ustanowiono poręczenie A. J. oraz A. i A. małżonków M..

Umowa pożyczki została sygnowana przez pożyczkobiorcę oraz przedstawicieli banku udzielającego pożyczki. Treść umowy była ponadto parafowana przez jednego z poręczycieli.

Tego samego dnia A. M. (1), w obecności pracownika banku, po uprzednim sprawdzeniu jego tożsamości, udzielił solidarnego poręczenia za zobowiązania z tytułu pożyczki oraz złożył oświadczenie o poddaniu się egzekucji. Zaznajomił się dodatkowo z informacją dla poręczycieli, w której m.in. podkreślono, że udzielając poręczenia powód bierze na siebie poważną odpowiedzialność finansową i w przypadku niemożności wyegzekwowania należności od dłużnika bank sięgnie do majątku poręczyciela.

Nierzetelne postępowanie współnika kredytobiorcy, przyczyniło się do upadku firmy. J. P. (1), z powodu braku zatrudnienia, nie regulowała obciążającego ją zadłużenia.

Nakazem zapłaty w postępowaniu nakazowym z dnia 1 czerwca 2001 r. Sąd Okręgowy w Zielonej Górze nakazał J. P. (1), A. J., A. M. (1) i A. M. (2), aby zaspokoiли roszczenie Banku (...) w Z., poprzez zapłatę kwoty 35.407,59 zł wraz z należnymi odsetkami i kosztami procesu.

W dniu 10 stycznia 2008 r. Sąd Okręgowy postanowił wydać dalszy tytuł wykonawczy w celu prowadzenia egzekucji przeciwko powodowi.

Wobec pozostałych dłużników egzekucja została umorzona z powodu jej bezskuteczności.

Do dnia 3 czerwca 2014 r. powód uregulował zobowiązanie wobec wierzyciela do kwoty 57.026 zł.

Z inicjatywy powoda, w sprawie interweniował Miejski Rzecznik Konsumentów. W replice na skierowane zapytanie, Bank (...) poinformował o braku podstaw do umorzenia prowadzonej wobec powoda egzekucji komorniczej. Jednocześnie wyjaśnił, że istnieje możliwość zawarcia porozumienia w sprawie dobrowolnej spłaty zadłużenia. W dniu 7 marca 2013 r. powód powołując się na trudną sytuację majątkową i osobistą wniósł o restrukturyzację zadłużenia kredytowego. W odpowiedzi na złożony wniosek bank zaproponował warunki restrukturyzacji zadłużenia oraz odmówił akceptacji propozycji spłaty zadłużenia przedstawionej przez powoda.

W oparciu o powyższe ustalenia Sąd Okręgowy uznał powództwo za bezzasadne.

Powód A. M. (1) na mocy ważnie zawartej umowy z pozwanym Bankiem, udzielił poręczenia kredytu zaciągniętego przez J. P. (1).

Podstawą prawną wytoczonego przez niego powództwa, dotyczącego ważności umowy poręczenia jest art. 189 k.c.

Wykładnia tego przepisu prowadzi do wniosku, że powództwo o ustalenie stosunku prawnego lub prawa może być uwzględnione wtedy, gdy spełnione są dwie przesłanki merytoryczne: interes prawny oraz wykazanie prawdziwości twierdzeń powoda o tym, że dany stosunek prawny lub prawo rzeczywiście istnieje czy też przeciwnie - nie istnieje.

W oparciu o zgromadzony w sprawie materiał dowodowy przyjąć należało, iż interes prawny w wytoczeniu niniejszego powództwa powód upatruje w zniweczeniu toczącego się postępowania egzekucyjnego, które w 2008 r. zostało przeciwko niemu skierowane.

W myśl art. 876 § 1 i 2 k.c. przez umowę poręczenia poręczyciel zobowiązuje się względem wierzyciela wykonać zobowiązanie na wypadek, gdyby dłużnik zobowiązania nie wykonał. Oświadczenie poręczyciela powinno być pod rygorem nieważności złożone na piśmie. Poręczenie jest umową kausalną, a przyczyną prawną udzielenia poręczenia jest zabezpieczenie roszczeń wierzyciela. Dla skuteczności czynności prawnej konieczne jest istnienie tej przyczyny. W niniejszej sprawie bezsporne jest zdaniem Sądu, że stronie pozwanej (wierzycielowi) przysługiwało roszczenie wobec pożyczkobiorcy o spłatę zobowiązania, które to roszczenie zostało zabezpieczone poręczeniem udzielonym przez powoda, a zatem istniała przyczyna udzielenia poręczenia. Nie ma natomiast prawnego znaczenia fakt, że umowa kredytowa nie zawiera podpisu poręczyciela. Stronami umowy pożyczki jest bank i pożyczkobiorca, zaś na powodzie nie będącej jej stroną nie ciążyłyby żadne obowiązki z niej wynikające.

Zobowiązanie poręczyciela, choć ma charakter akcesoryjny w stosunku do umowy kredytowej, stanowi gwarancję wykonania zobowiązania, zmniejsza ryzyko banku utraty środków pieniężnych. W pierwszej kolejności należy tu podkreślić, że wobec obowiązującej zasady swobody umów powód nigdy nie miał prawnego obowiązku udzielenia poręczenia. Udzielenie poręczenia było suwerenną wolą powoda, a nie jego obowiązkiem.

W omawianej sprawie strona pozwana w żaden sposób nie wywołała błędu powoda co do złożonego oświadczenia w związku z zawartą umową poręczenia. To raczej niefrasobliwość powoda i niewłaściwa ocena sytuacji doprowadziła do poręczenia pożyczki w wysokości, w której powód nie jest w stanie podolać obowiązkom wynikającym z poręczonego zobowiązania.

Wprowadzenie w błąd jako znamię czynności wykonawczej oszustwa polega na doprowadzeniu do rozbieżności między obiektywną rzeczywistością a wyobrażeniem o niej lub jej odbiorem w świadomości pokrzywdzonego. Chodzi o szeroki zakres zachowań kłamliwych jako źródła wprowadzenia w błąd co do okoliczności istotnych, więc tych, które są przyczyną niekorzystnego rozporządzenia mieniem. Sąd w oparciu o zeznania pracowników strony pozwanej ustalił, że oświadczenia poręczycieli zostały złożone stosownie do procedur, w obecności pracownika banku. Świadek E. R. (1) wskazała, że oświadczenie jest podpisywane po uprzednim sprawdzeniu tożsamości potencjalnego poręczyciela, w budynku banku. Również świadek J. P. (1) przyznała, iż w momencie podpisywania umowy pożyczki, powód przebywał w Z.. Powód był świadom, a przynajmniej powinien być świadom treści i skutków dokonywanej przez siebie czynności prawnej. Podpisał szereg oświadczeń związanych z udzielonym przez niego poręczeniem: oświadczenie o udzieleniu poręczenia, oświadczenie o poddaniu się egzekucji z tytułu udzielonego poręczenia cywilnego. Wszystkie te oświadczenia były jasne i zrozumiałe, a wyraźnie wynikało z nich, że powód z tytułu udzielonego poręczenia będzie odpowiadał całym swoim majątkiem. Co więcej pozwany bank poinformował powoda o ryzyku związanym z udzieleniem tego typu zabezpieczenia, przekazując informację dla poręczycieli, zaznajomienie z którą powód potwierdził swoim podpisem oraz opatrzył datą 15 czerwca 2000 r. W informacji tej podkreślono, że udzielając poręczenia powód bierze na siebie poważną odpowiedzialność finansową i w przypadku niemożności wyegzekwowania należności od dłużnika bank sięgnie do majątku poręczyciela. Czynności Banku nie były zatem bezprawne, a wręcz przeciwnie, zgodne z umową poręczenia, mocą której powód zobowiązał się pokryć dług J. P. (1) w sytuacji, gdy ona nie wywiąże się ze zobowiązania wobec Banku. Powód nie wykazał, aby czy to Bank, czy pożyczkobiorca, za którego ręczył wprowadzili go w błąd, udzielili mu błędnych informacji, a w szczególności, aby Bank zaniechał jakiś obowiązków względem niego. Jednocześnie zapisy zalegających w aktach sprawy dokumentów uzyskanych z jednostki wojskowej, w której powód pełni służbę, nie pozwalają na czynienie odmiennych ustaleń. Jednostka nie dysponuje dokumentami, mogącymi potwierdzić pobyt powoda w momencie zawierania spornej umowy na jej terenie.

Przy braku dowodów przeciwnych pozwalają one na ustalenie, że strona pozwana - udzielając kredytu i przyjmując poręczenie od powoda działała prawidłowo. Nie budzi także zastrzeżeń ocena, że odwołanie poręczenia udzielonego na piśmie (art. 876 § 2 k.c.) powinno być stwierdzone pismem (art. 77 k.c.), ze skutkami określonymi w art. 74 k.c.

W tak ustalonym stanie faktycznym, teza o rzekomym wyłudzeniu poręczenia, w ocenie Sądu Okręgowego została sformułowana jedynie na potrzeby toczącego się procesu i stanowi obroną przez powoda linię obrony. Odpowiedzialność poręczyciela ma charakter zobiektywizowany i jest oparta na zasadzie ryzyka, zatem to poręczyciel,

a nie bank powinien dochować większej staranności przy zawieraniu tego rodzaju umowy, gdyż to on ryzykuje własnym majątkiem w przypadku niewypłacalności dłużnika. W oparciu o przywołane dowody, nie można zatem skutecznie twierdzić, że umowy poręczenia były zawarte niezgodnie z zasadami współżycia społecznego.

Powyższy wyrok zaskarżył apelacją powód, który powołując się na

naruszenie prawa procesowego w postaci art. 233 § 1 kpc, 233 kpc i 316 kpc, art. 328 § 2 kpc, art. 244 § 2 kpc w zw. z art. 162 kpc, art. 379 pkt 5 kpc (w środku odwoławczym omyłkowo wskazano art 397 pkt 5 kpc) w zw. z art. 214 § 1 kpc i 302 kpc , art. 102 kpc wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie powództwa ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Sąd Okręgowy na podstawie zebranego w sprawie materiału dowodowego, ocenionego bez przekroczenia granic określonych treścią art. 233§1 kpc dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych oraz trafnie określił ich prawne konsekwencje. Ustalenia te oraz ich prawną ocenę Sąd Apelacyjny podziela, przyjmując je jako własne.

Niezasadny jest zarzut naruszenia art. 328 § 2 kpc określającego konieczne elementy uzasadnienia orzeczenia sądu I instancji.

W judykaturze utrwalony jest pogląd, że naruszenie art. 328 § 2 kpc może stanowić usprawiedliwioną podstawę apelacji jedynie wtedy, gdy uzasadnienie zaskarżonego orzeczenia nie zawiera wszystkich koniecznych elementów bądź zawiera tak kardynalne braki, że uniemożliwiają one kontrolę instancyjną.

W niniejszej sprawie sytuacja taka nie zachodzi. Uzasadnienie zaskarżonego wyroku spełnia wymogi określone w powyższym przepisie, tj. zawiera wskazanie podstawy faktycznej i prawnej rozstrzygnięcia oraz dostatecznie wyjaśnia jego motywę.

Do wskazanych w powołanym przepisie obligatoryjnych elementów uzasadnienia wyroku nie należy, wbrew wywiodom apelacji, wskazanie przyczyn nieuwzględnienia wniosków dowodowych stron.

Sąd Okręgowy odniósł się też w uzasadnieniu wyroku do dowodów w postaci pism z (...) (...).

Kilka zarzutów apelacji związanych jest z dokumentem na k. 230 akt tj. zaświadczeniem (...) (...) w Ś. z dnia 15.04.2015r.

W dokumencie tym stwierdzono, że powód pełniący służbę we wskazanej (...) „w dniu 15.06.2000r. wykonywał zadania w miejscu stałej dyslokacji”.

Dokument ten jest bardzo lakoniczny w treści.

Nie wynika z niego bowiem na jakiej podstawie wydano takie zaświadczenie stwierdzające stan istniejący 15 lat przed wystawieniem tego dokumentu.

W odpowiedzi na dotyczące tej kwestii, wystosowane na wniosek pozwanego, zapytanie Sądu Okręgowego (k. 310) (...) (...) w piśmie z dnia 10.08.2016r. wskazał, że „ze względu na upływanie terminu archiwizacji dokumentów (rozkazy dzienne dowódców pododdziałów, dzienniczki szkoleniowe, książki żołnierzy opuszczających koszary, w których mogły znajdować się dane pozwalające na udzielenie odpowiedzi na pytanie zawarte w piśmie, nie dysponujemy dowodami potwierdzającymi pobyt w podanym okresie wymienionego żołnierza(powoda) w jednostce wojskowej.

Jedynym dokumentem z 2000r. przechowywanym jeszcze w archiwum(...) (...) jest Rozkaz (...) gdzie nie ma informacji o pobycie A. M. (1) w jednostce w czerwcu 2000r.”

W piśmie poinformowano też, że adres ul. (...) (ówczesne miejsce zamieszkania powoda) znajduje się poza (...), a powód nie mógł być skoszarowany na terenie jednostki w czerwcu 2000r. ponieważ był żołnierzem zawodowym stopniu chorążego a skoszarowani byli żołnierze zasadniczej służby(k. 382).

W tych warunkach zasadnie stwierdził Sąd Okręgowy, że dokumenty z (...)nie dają podstaw do dokonania odmiennych od poczynionych przez ten Sąd ustaleń, w szczególności co do pobytu powoda w momencie zawierania umowy w tej jednostce.

Zaświadczenie na k. 230 nie daje podstaw do przyjęcia, że powód w dniu 15.06.2000r. nie mógł podpisać umowy poręczenia w oddziale powodowego Banku w Z..

Z dokumentu na k. 230 wynika jedynie, że powód w tym dniu wykonywał zadania w miejscu stałej dyslokacji, co nie oznacza, że robił to przez całą dobę i nie mógł udzielić poręczenia w siedzibie pozwanego Banku w Z..

Zarzut naruszenia art. 244 kpc jest zatem nieuzasadniony, bowiem Sąd Okręgowy nie poczynił ustaleń sprzecznych z treścią dokumentu na k. 230.

Wartość dowodowego tego zaświadczenia zweryfikowały informacje zawarte w kolejnym piśmie przedmiotowej (...), z którego wynika, że z uwagi na upływ czasu nie ma w tej jednostce dokumentów, które pozwoliłyby na bliższe ustalenia w tym zakresie.

Powód mógł zatem: zwolnić się wcześniej z pracy, znajdować się w związku z wykonywaniem obowiązków służbowych w Z., a także rozpocząć służbę w godzinach popołudniowych, co w przypadku zawodowej służby wojskowej nie jest niczym nadzwyczajnym, etc.

Ś. położony jest w odległości 65 km od Z., zatem powód mógł dotrzeć do przedmiotowego oddziału pozwanego Banku w godzinach jego urzędowania nawet wówczas, gdyby rozpoczął w tym dniu służbę w godzinach rannych i nie zwolnił się wcześniej z pracy.

Powód nie może wywodzić korzystnych dla siebie skutków z faktu, że z uwagi na upływ terminu przechowywania dokumentów, nie zachowały się wskazane w powołanym piśmie z 10.08.2016r. dokumenty źródłowe, które pozwoliłyby na konkretne ustalenia, co do przebiegu służby powoda w dniu 15.06.2000r.

Niezasadny jest zarzut apelacji naruszenia art. 233 § 1 kpc przez uznanie za wiarygodne zeznań świadka J. P. (1).

Fakt, że świadek była uprzednio skazana nie daje podstaw do stwierdzenia niewiarygodności jej zeznań.

Z zeznań jej wynikało przy tym, że skazanie nastąpiło za przestępstwo, którego dopuściła się w stosunku do współnika, który miał zdefraudować środki uzyskane z przedmiotowego kredytu bankowego; świadek przetrzymywała ww. współnika chcąc odzyskać od niego pieniądze.

Fakt dopuszczenia się takiego przestępstwa nie ma w ocenie Sądu Apelacyjnego wpływu na ocenę wiarygodności świadka w niniejszej sprawie.

Nieuzasadnione jest twierdzenie zawarte w środku odwoławczym, jakoby świadek J. P. jest zainteresowana korzystnym dla pozwanego wynikiem sprawy.

Owszem, dług świadka względem pozwanego obniża się wskutek dokonywanych przez powodowego poręczyciela spłat, jednak powoduje to wzrost zadłużenia świadka względem powoda – powód przyznał zresztą, że dysponuje tytułem wykonawczym w stosunku do J. P., jednak jest ona całkowicie niewypłacalna.

Stosownie do powyższych rozważań zawarty w tych zeznaniach fakt, że powód w dniu 15.06.2000r. osobiście podpisał umowę poręczenia nie pozostaje w sprzeczności z dokumentami z jednostki wojskowej.

Brak jest także podstaw do kwestionowania dokonanej przez Sąd Okręgowy oceny zeznań świadka E. R. (1).

Wbrew twierdzeniom apelacji świadek jednoznacznie zeznała, że powód osobiście w jej obecności podpisał dokument poręczenia (protokół rozprawy z 12.05.2016r.).

Nie budzi wątpliwości prawdziwość tych zeznań.

Bank jest zainteresowany w tym, by poręczenie było ważne i skuteczne, gdyż tylko wówczas stanowi ono rzeczywiste zabezpieczenie spłaty kredytu.

Racjonalne jest zatem założenie, że pracownica banku wymagała, by powód podpisał oświadczenie o udzieleniu poręczenia w jej obecności.

Sprzeczne z zasadami doświadczenia życiowego i racjonalnego rozumowania byłoby przyjęcie, że pracownica banku mogłaby uznać za wystarczające odebranie od kredytobiorcy, podpisanego przez nieznaną jej osobę dokumentu oświadczenia o poręczeniu.

Kredytobiorca jest zainteresowany otrzymaniem kredytu, zaś uzyskanie poręczenia warunkującego udzielenie kredytu jest trudne, gdyż dla poręczyciela wiąże się z poważnym ryzykiem ekonomicznym.

Łatwo zatem mogłoby dochodzić do różnego rodzaju nadużyć, gdyby pracownicy banków nie odbierali osobiście oświadczeń o poręczeniu od poręczyciela i nie wymagali, by podpis poręczyciela był złożony w ich obecności.

Z zeznań świadka E. R. wynika, że wyjątek od wskazanej praktyki postępowania przy udzielaniu poręczenia zachodził w przypadku przedłożenia oświadczenia poręczyciela z podpisem notarialnie poświadczonym, co w sprawie nie miało miejsca,

Nie ma znaczenia dla sprawy fakt, że powód nie podpisał umowy kredytowej, bowiem podpis poręczycieli nie było to warunkiem jej ważności.

Zgromadzone w sprawie dokumenty, w tym w szczególności dokument poręczenia, umowa kredytowa oraz zeznania świadków J. P. oraz zeznania E. R. dają podstawę do stwierdzenia prawidłowości ustaleń faktycznych Sądu Okręgowego.

Brak jest zatem podstaw do przyjęcia, że powód nie podpisał oświadczenia o udzieleniu potrącenia w obecności pracownika pożądanego Banku, lecz uczynił to w Ś. jedynie w obecności J. P..

Nie zasługuje na uwzględnienie zarzut naruszenia art. 328 § 2 kpc w zw. z art. 162 kpc.

Skarżący twierdzi, że Sąd Okręgowy nie rozstrzygnął o zgłoszonych w sprawie wnioskach dowodowych przez co został pozbawiony możliwości złożenia zastrzeżenia z art. 162 kpc.

Wyżej wskazano już, że nie można w takim wypadku mówić o naruszeniu art. 328 § 2 kpc.

Skarżący wskazuje, że dotyczy to zgłoszonego przez stronę przeciwną wniosku o przesłuchanie J. C. na okoliczności związane z wystawionym przez niego zaświadczeniem na k. 230.

Jak to już jednak wskazano wątpliwości związane z tym zaświadczeniem zostały wyjaśnione w piśmie (...) (...) z dnia 10.08.2016r.

Nie było zatem potrzeby prowadzenia dowodu z zeznań wskazanego świadka.

Skarżący nie wskazał w środku odwoławczym jaki wpływ na wynik sprawy miał mieć fakt pominięcia przez Sąd Okręgowy wniosków dowodowych powoda zawartych w pismach procesowych z 21 maja 2015r.

Skarżący nie wskazuje nawet o jakie konkretnie dowody mu chodzi.

Tymczasem wykazanie wpływu zarzucanego uchybienia na wynik sprawy jest koniecznym warunkiem skuteczności zarzutów natury procesowej.

Należy dla porządku jedynie dodać, że w braku wydania postanowienia o pominięciu dowodów rygor z art. 162 kpc nie znajduje zastosowania.

Sąd Okręgowy wydał postanowienie w przedmiocie pominięcia dowodu z zeznań powoda.

W ocenie Sądu Apelacyjnego niezasadne są zarzuty apelacji odnoszące się do tego rozstrzygnięcia.

W szczególności oczywiście chybiony jest postawiony w tym kontekście zarzut nieważności postępowania z uwagi na rzekome pozbawienie powoda możliwości obrony swych praw.

Powód był na tej rozprawie prawidłowo reprezentowany przez swego pełnomocnika.

W judykaturze wyjaśniono, iż pozbawienie strony możliwości obrony jej praw w rozumieniu art. 379 pkt 5 k.p.c. ma miejsce w sytuacji, gdy na skutek wadliwości procesowych sądu lub strony przeciwnej, strona nie mogła i faktycznie nie brała udziału w całym postępowaniu lub jego istotnej części, gdy w postępowaniu sądowym całkowicie pozbawiono stronę, wbrew jej woli, możliwości podejmowania lub świadomego zaniechania czynności procesowych zmierzających do ochrony jej sfery prawnej, (por. wyrok SN z dnia 17 stycznia 2003 r., I CK 166/02, wyrok SN z dnia 17 października 2003 r., IV CK 76/02, wyrok SN z dnia 9 stycznia 2001 r., II CKN 1211/00, postanowienie SN z dnia 4 listopada 2010 r., IV CSK 181/10, postanowienie SN z dnia 6 maja 2003 r., I CZ 43/03).

W rozpoznawanej sprawie prawo powoda do obrony w tym znaczeniu nie zostało naruszone skoro powód był reprezentowany przez adwokata obecnego na tym posiedzeniu.

Należy przy tym zwrócić uwagę, że oddalenie wniosków dowodowych, na co powoływał się powód, nie może stanowić przesłanki nieważności postępowania z powodu pozbawienia tej strony możliwości obrony swych praw (por. wyrok SN z dnia 23 lutego 2001 r., II CKN 395/00).

Odroczenie rozprawy mimo nieobecności powoda na przedmiotowej rozprawie usprawiedliwionej zaświadczeniem lekarskim, nie stanowiła wbrew wywiodom apelacji naruszenia art. 214 § 1 kpc, skoro obecny na tej rozprawie był jego pełnomocnik, a Sąd Okręgowy postanowił pominąć dowód z zeznań powoda.

W ocenie Sądu Apelacyjnego niezasadny jest zarzut naruszenia art. 302 kpc przez pominięcie zeznań powoda.

Zgodnie z art. 299 kpc jeżeli po wyczerpaniu środków dowodowych lub w ich braku pozostały niewyjaśnione fakty istotne dla rozstrzygnięcia sprawy, sąd dla wyjaśnienia tych faktów może dopuścić dowód z przesłuchania stron.

W orzecznictwie przyjmuje się, że dowód z przesłuchania stron ma charakter fakultatywny, subsydiarny i symetryczny (wyrok SN z dnia 5 czerwca 2009 r., I PK 19/09, LEX nr 519171.). Explicite z treści przepisu art. 299 k.p.c. wynika, że jego przedmiotem są wyłącznie niewyjaśnione fakty istotne dla rozstrzygnięcia sprawy. Sąd nie jest zobowiązany do przeprowadzenia tego dowodu jeżeli okoliczności faktyczne zostały dostatecznie wyjaśnione.

Taka sytuacja zachodziła w niniejszej sprawie.

Co do zasady z uwagi na symetryczność (dwustronność) wskazanego dowodu należy rozważyć potrzebę prowadzenia tego dowodu w sytuacji, gdy z przyczyn natury faktycznej – brak wiedzy zarządców pozwanego o okolicznościach sprawy – możliwe jest przesłuchanie tylko jednej ze stron.

W niniejszej sprawie potrzeba taka nie występowała.

Okoliczności sporne zostały w sprawie dostatecznie wyjaśnione przy pomocy innych, nie mających charakteru subsydiarnego środków dowodowych, w szczególności zeznań świadków i dokumentów.

Należy przy tym zauważyć, że powód w zarzutach od nakazu zapłaty z dnia 1 czerwca 2001r. w aktach I NC 58/01 przyznał, że podpisał dokument poręczenia i nie twierdził – jak podnosi to obecnie – że nie uczynił tego w siedzibie Banku.

Jeszcze w piśmie z 7 marca 2013r. do pozwanego powód przyznał, że poręczył kredyt J. P.(k. 31).

Nietrafny jest zarzut jakoby brak odroczenia rozprawy w dniu 29 września 2016r. uniemożliwił stronie powodowej ustosunkowanie się do treści wskazanego wyżej dokumentu z 10.08.2016r.

Znajdował się on w aktach sprawy już od 23.08.2016r. i pełnomocnik powoda miał dosyć czasu na to, by ustosunkować się do jego treści.

Nie uczynił jednak tego ani przed wskazaną rozprawą, ani na tej rozprawie ani nawet w terminie publikacyjnym.

W apelacji natomiast skarżący ograniczył się do stwierdzenia, że dokument ten był jakoby enigmatyczny bowiem jego treść ograniczyła się jakoby do powołania na wpływ terminu archiwizacji dokumentów.

Tymczasem z dokumentu tego wynikało, że z uwagi na wpływ tego terminu, w (...)nie zachowały się żadne dokumenty źródłowe, które umożliwiłyby udzielenie odpowiedzi na pytania Sądu Okręgowego co do pobytu powoda w dniu 15.06.200r. w (...)

W ocenie Sądu Apelacyjnego należy też wziąć pod uwagę, że odpowiedzialność pozwanego za dług wynikający z udzielenia przedmiotowego poręczenia został stwierdzony prawomocnym nakazem zapłaty z dnia 1 czerwca 2001r. wydanym w postępowaniu nakazowym przez Sąd Okręgowy w Zielonej Górze w sprawie(...)

Wzgląd na treść art. 365 kpc w zw. z art. 353² kpc wyklucza dokonanie w niniejszej sprawie ustaleń sprzecznych z treścią tego nakazu.

W pozwie wniesionym w tamtej sprawie wskazano, że powód odpowiada wobec pozwanego (powoda w sprawie (...))jako jeden z poręczycieli za dług z tytułu umowy kredytowej zawartej przez pozwanego Bank z J. P. (1).

Sąd Okręgowy wydał to orzeczenie na podstawie dołączonych do pozwu dokumentów w postaci umowy kredytowej z 15.06.2000r. i udzielonego przez powoda poręczenia (k. 3-7 i 9 ww. akt).

Poręczenia udzieliła też ówczesna małżonka powoda (k. 10).

W nakazie tym m.in. od powoda, solidarnie z J. P. (1), A. J., i A. M. (2), zasądzono kwotę 35.407,59 z odsetkami wynoszącymi 1,5 odsetek ustawowych od 2 maja 2001r. (k. 18 akt INc 58/01).

Sądy rozpoznające między tymi samymi stronami nowy spór muszą przyjmować, że dana kwestia prawna kształtuje się tak, jak przyjęto to w prawomocnym, wcześniejszym orzeczeniu, a więc w ostatecznym rezultacie procesu uwzględniającym stan rzeczy na datę zamknięcia rozprawy (vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 czerwca 2009 r., II CSK 12/09).

Związanie prawomocnym wyrokiem oznacza, iż sąd obowiązany jest uznać, że kwestia prawna, która była już przedmiotem rozstrzygnięcia w innej sprawie, a która ma znaczenie prejudycjalne w sprawie przez niego rozpoznawanej, kształtuje się tak, jak przyjęto w prawomocnym wcześniejszym orzeczeniu, nawet, jeżeli argumentacja prawna, na której opiera się to rozstrzygnięcie jest nietrafna.

W późniejszej sprawie kwestia ta nie może być już w ogóle badana (por. orz. Sądu Najwyższego z dnia 8 stycznia 2002 r. I CKN 730/99, z dnia 12 lipca 2002 r. V CKN 1110/00, z dnia 7 stycznia 2004 r. III CK 192/02, z dnia 13 października

2005 r. I CK 217/05, z dnia 8 marca 2010 r. II PK 258/09, z dnia 29 września 2011 r. IV CSK 652/10, z dnia 28 marca 2012 r. II UK 327/11 i z dnia 19 października 2012 r. V CSK 485/11; z dnia 6 marca 2014 r., V CSK 203/13).

Związanie orzeczeniem oznacza zatem zakaz dokonywania ustaleń sprzecznych z uprzednio osądzoną kwestią, a nawet niedopuszczalność prowadzenia w tym zakresie postępowania dowodowego (vide wyrok SN z dnia 15 lutego 2007 r., II CSK 452/06).

Sąd Apelacyjny nie może zatem wbrew treści tego nakazu przyjąć w niniejszym postępowaniu, że powód nie jest dłużnikiem z tytułu udzielonego poręczenia z uwagi na rzekomą nieważność umowy poręczenia.

Sąd Apelacyjny uznał natomiast w części zasadność zarzutów odnoszących się do rozstrzygnięcia o kosztach procesu.

Powód znajduje się w trudnej sytuacji materialnej i ma poczucie głębokiego pokrzywdzenia wynikające z faktu, że tylko on, jako jedyny z czworga dłużników wskazanych w nakazie zapłaty z dnia 1 czerwca 2001r. ponosi ciężar spłaty zadłużenia i uiścił już z tego tytułu znaczne sumy.

W tych warunkach Sąd Apelacyjny uznał, że zachodzą podstawy do zastosowania art. 102 kpc i obniżenia zasądzonych od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu do kwoty 3.617 zł.

Mając na uwadze powyższe Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 kpc Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok w punkcie II w ten tylko sposób, że zasądzoną od powoda na rzecz pozwanego kwotę z tytułu zwrotu kosztów procesu obniżył do 3.617 zł.

W pozostałym zakresie apelacja z mocy art. 385 kpc podlegała oddaleniu.

Rozstrzygnięcie o kosztach procesu w instancji odwoławczej znajdowało oparcie w art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. i § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

Orzeczenie o kosztach nieopłaconej pomocy prawnej z urzędu udzielonej powodowi w II instancji uzasadnia treść § 8 ust. 6 w zw. z § 16 ust.1 pkt 2 Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu z dnia 3 października 2016 r. (Dz.U. z 2016 r. poz. 1715).

Mikołaj Tomaszewski Krzysztof Józefowicz Ewa Blumczyńska

--	--	--